

Informaatiotutkimuksen päivät 2010
21. - 22. lokakuuta, Tampere

ABSTRAKTI

Heidi Hongisto

Tiedonhallintataitojen opetus ja tietopalvelujen kehittäminen Tampereen lukioissa : Kokemuksia Tieto haltuun! -hankkeesta 2008-2010

*Heidi Hongisto, Informaatiotutkimuksen ja interaktiivisen median laitos / TaY,
heidi.a.hongisto@uta.fi.*

"Tieto haltuun" oli Opetushallituksen rahoittama kaksivuotinen (2008-2010) hanke, jossa kehitetään tiedonhallintataitojen opetusta, verkko-opiskelua sekä kirjasto- ja tietopalveluja Tampereen lukioissa. Tässä abstraktissa luodaan katsaus hankkeen aikaansaannoksiin ja toimintaan kahden vuoden ajalla. Kirjoittaja työskenteli hankkeen projektisuunnittelijana 2008-2010.

Tieto haltuun -hankkeessa opetettiin tiedonhallintataitoja yhteensä noin 70 eri oppiaineen kurssilla. Tiedonhallintataitojen opetuksen suunnittelussa hyödynnettiin American Association of School Libraries -organisaation määrittelemiä tiedonhallintataitojen osaamisstandardeja (AASL 2007). Oppiaineista mukana olivat muun muassa äidinkieli & kirjallisuus, uskonto, psykologia, maantiede, historia, taidehistoria ja kuvataide, yhteiskuntaoppi ja terveystieto. Kurssien vaatimuksiin kuului esimerkiksi tutkielma, essee, ryhmätyö, esitys tai muu sellainen opiskelutyö, joka vaatii oppilailta itsenäistä tiedon hakua, arviointia ja työstämistä. Opiskelijoille annettiin ohjausta työn alkuvaiheissa, eli Kuhlthau tiedonhaun prosessimallia mukaillen aiheenvalinta- ja tunnusteluvaiheissa (Kuhlthau 2004, 82.)

Tiedonhaun opastus koostui joko yhdestä 75 minuutin oppitunnista, tai laajemmasta parin oppitunnin opetuskokonaisuudesta. Opetuksen sisältö vaihteli tiiviistä lähdevinkkauksesta lähteiden arvioinnin ja merkinnän ohjeistamiseen ja verkkoyhteisöjen (mm. Ning) käyttöopastukseen. Opetus ja ohjaus tapahtui koulun tiloissa, useimmiten atk-luokassa. Projektisuunnittelijan antaman tiiviin ohjauspaketin jälkeen oppilaat saivat työskennellä oman aiheensa parissa ja kysyä tarvittaessa neuvoa opettajilta.

Opettajilta kerätty palaute oli positiivista: kiiteltiin käytännöllistä otetta; tiivistä opastusta ja relevanssia kurssin sisältöön nähden; sitä, että opastus toteutui kätevästi koulun tiloissa. Ohjausmalli herätti mielenkiintoa myös muiden oppilaitosten edustajissa, ja toivottiin kaupunginkirjastonkin vastaavan tällaisiin tiedontarpeisiin.

Syksyllä 2009 kehitimme lukion aloittaville opiskelijoille "tiedonhaun työkalupakin" eli

tiedonhaun perustaitojen 75min opetuspaketin. Yhtä lukuunottamatta kaikki kaupungin lukiot ottivat paketin ensimmäisen vuoden opiskelijoiden yhteisen kurssin (opiskeluvalmiuksien kurssi, opiskelutaitojen kurssi, atk-kurssi...) ohjelmaan. Tiedonhaun työkalupakki oli hankkeemme ensimmäinen tuotteistettu tiedonhaun opastuspaketti, ja siitä saatiin positiivista palautetta. Useat lukiot pyysivät opetuspakettia myös syksyllä 2010. Oppilaat saivat yleiskatsauksen lukiolaisten tiedonhaun välineistä ja tulevilla kursseilla välineiden käyttö oli oppilaille tuttua.

Tiedonhallintataitojen opetuksen ohessa hankkeessa tuotettiin materiaalia Tampereen alueen oppilaitoskirjastojen yhteiseen TOKI-verkkokirjastoon (<http://toki.verkkokirjasto.fi>). Verkkokirjasto julkaistiin syksyllä 2010. Lisäksi hankkeessa tarjottiin opettajille tiedonhaun ja verkkotyökalujen koulutusta. Tampereen lukioiden oppilaitoskirjastoja kehitettiin yhteistyössä kahden muun hankkeen kanssa, ja kirjastot kehittyivätkin selvästi kokoelmiensa, tilojensa ja palveluidensa puolesta näiden parin vuoden aikana.

Tieto haltuun -hankkeessa oli mukana lukio-opettajia sekä kirjastoalan ammattilaisia oppilaitos- ja kaupunginkirjastosta. Hankkeessa rakennettiin uudenlaista mallia tieto- ja kirjastopalvelujen toteuttamisesta sekä tiedonhallintataitojen opetuksesta lukiokoulutuksessa. Hanke sai Opetushallituksen jatkorahoituksen 2010-2012, ja jatkohankkeen toivotaan edistävän kirjasto- ja tietopalvelujen sekä tiedonhallintataitojen opetuksen vakiinnuttamista Tampereen lukioiden perustoimintaan.

Lähteet

AASL. 2007. Oppimisen standardit 2000-luvulla. Suomenkielisen version toim. Ymmerstan koulu 2010, saatavilla: <http://suomenkoulukirjastoyhdistys.fi/wp-content/uploads/2010/04/AASL-suomiweb-a.pdf>

Kuhlthau, C.C. 2004. Seeking meaning: a process approach to library and information services. 2nd edition. Westport: Libraries Unlimited.